

DR ZORICA MRŠEVIĆ

**PRAVO NA JAVNO
OKUPLJANJE U SRBIJI
– stanje i perspektive**

Na projektu sarađivali:

Bojan Perović, asistent

Vesna Jovanović, bibliotekarka

**Institut društvenih nauka
Beograd 2015**

Dr Zorica Mršević

PRAVO NA JAVNO OKUPLJANJE U SRBIJI – STANJE I PERSPEKTIVE

Izdavač

Institut društvenih nauka
Kraljice Natalije 45 Beograd

Za izadavača

Dr Goran Bašić

Urednik

Dr Goran Bašić

Recenzentkinje:

Prof. dr Marijana Pajvančić
Prof. dr Ivana Simović
Prof. dr Dragana Kolarić
Dr Ivana Stevanović

Lektura i korektura

Nataša Popović

Kompjuterska obrada teksta

BIROGRAF COMP

Dizajn korica

BIROGRAF COMP

Štampa

BIROGRAF COMP

Tiraž

100

ISBN 978-86-7093-161-9

Ova knjiga se bazira na istraživačkim projektima „Usaglašenost prava na javno okupljanje sa standardima OEBSa” u okviru „Chairmanship self-evaluation of the OSCE dimensions commitments in the Republic of Serbia” koji je finansiran od Ministarstva inostranih poslova.

„Društvene transformacije u procesu evropskih integracija - multidisciplinarni pristup”, koji je finansiran od strane Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj od 2011.

SADRŽAJ

1. IZVRŠNI REZIME IZVEŠTAJA	9
1.1. Izvori	9
1.2. Problemi	10
1.3. Preporuke	11
2. UVOD	13
3. SLOBODA JAVNOG OKUPLJANJA U SRBIJI – OPŠTE KARAKTERISTIKE	17
4. SINDIKALNI PROTESTI	23
4.1. Štrajkovi i protesti radnika koji se prvo odvijaju u prostorijama preduzeća, zatim ispred kapija, da bi posle toga bili organizovni javni skupovi ispred lokalnih, gradskih institucija	26
4.2. Štrajkovi i protesti koji imaju formu javnih protestnih šetnji (protestnih kampova) ili eskaliraju do okupljanja u Beogradu ispred republičke Vlade, Agencije za privatizaciju, kancelarija evropskih institucija, čemu obično prethodi okupljanje obično na Trgu Nikole Pašića ili trgu Slavija, odakle protestna šetnja krene do zgrade Vlade	29
4.3. Štrajkovi koji obuhvataju javne skupove kojima se vrši blokada ulica, šina, puteva i drugih saobraćajnica	32
5. PRAVNA REGULATIVA PRAVA NA SLOBODU JAVNOG OKUPLJANJA U SRBIJI I INICIJATIVE, PROJEKTI I POKUŠAJI ZA IZMENU ZAKONA O JAVNOM OKUPLJANJU GRAĐANA	37
5.1. Ustav	37
5.2. Zakon o okupljanju građana	38
	3

5.3. Ustavni sud o Zakonu o okupljanju građana	43
5.4. Krivično i prekršajno sankcionisanje	46
5.5. Zakon o štrajku	46
5.6. Zakon o policiji	47
5.7. Podzakonski akti	47
5.7.1. Rešenje o određivanju prostora za okupljanje građana u Beogradu	47
5.7.2. Odluka o unutrašnjem redu u zgradi Narodne skupštine	48
5.8. Javne politike	49
6. INICIJATIVE, PROJEKTI I POKUŠAJI ZA IZMENU ZAKONA O JAVNOM OKUPLJANJU GRAĐANA	51
6.1. Inicijativa Ministarstva za ljudska i manjinska prava 2010.	51
6.2. Projekat grupe NVOa i Misije OEBSa u Srbiji i ODIHRA „Posmatranje javnog okupljanja sa preporukama za donošenje novog zakona“ iz 2012.	52
6.3. Nacrt Zakona o mirnim okupljanjima 2014.	56
7. NEZAVISNA TELA	59
7.1. Poverenica za zaštitu ravnopravnosti	59
7.1.1. 2010	59
7.1.2. 2011	60
7.1.3. 2012	61
7.1.4. 2013	62
7.1.5. 2014	62
7.2. Zaštitnik građana: redovni godišnji izveštaji, saopštenja, preporuke, aktivnosti, Poseban izveštaj „Položaj LGBT populacije u Srbiji“ 2011.	63
7.2.1. 2007	63
7.2.2. 2008	64
7.2.3. 2009	64

Sadržaj

7.2.4. 2010	67
7.2.5. 2011	68
7.2.6. 2012	70
7.2.7. 2013	70
7.2.8. 2014	71
8. USTAVNI SUD	73
8.1. Odluka Ustavnog suda povodom zabrane Parade ponosa 2009.	73
8.2. Odluka Ustavnog suda u pogledu skupa povodom zabrane proslave 8. marta 2008.	75
8.3. Ocena ustavnosti aktuelnog Zakona o okupljanju građana pokrenuta od strane Ustavnog suda 2015.	77
9. NAUKA (Bojan Perović)	79
10. NEVLADINE ORGANIZACIJE O SLOBODI JAVNOG OKUPLJANJA	85
10.1. Beogradski centar za ljudska prava: kritički komentari slobode javnog okupljanja u Srbiji	85
10.1.1. Definicija javnog okupljanja	85
10.1.2. Neovlašćeni organi zabranjuju javne skupove	87
10.1.3. Mesto održavanja javnih skupova	88
10.1.4. Administrativne obaveze organizatora	88
10.1.5. Troškovi	90
10.1.6. Neprijavljeni skupovi	90
10.1.7. Napadi na novinare	92
10.1.8. Kritička analiza ponašanja države u pogledu održavanja paradi ponosa	92
10.1.9. Standard „da se vidi i čuje”	95
10.1.10. Preporuke u pogledu poboljšanja realizacije slobode mirnog okupljanja	96
10.2 YUCOM – Komitet pravnika za ljudska prava	97
	5

10. 2. 1. <i>Postupak povodom skupa podrške ruskom bendu Pusi Rajot održanom ispred ambasade Rusije u Beogradu</i>	98
10. 2. 2. <i>Postupak protiv aktiviste Žena u crnom zbog ometanja saobraćaja</i>	98
10. 2. 3. <i>Zahtev YUCOMa za promenu aktuelnog Zakona o okupljanju građana</i>	101
10.3. <i>Labris i Gej strejt alijansa o poštovanju slobode javnog okupljanja u 2014.</i>	101
10.3.1. <i>Labris</i>	102
10.3.2. <i>Gej strejt alijansa</i>	102
11. OEBS/ODIHR STANDARDI REGULISANJA JAVNOG OKUPLJANJA	107
11.1. <i>Smernice za slobodu mirnog okupljanja</i>	108
11.1.1. <i>Ograničenja slobode okupljanja</i>	111
11.1.2. <i>Proceduralna pitanja</i>	112
11.1.3. <i>Implementiranje propisa o slobodi mirnog okupljanja</i>	115
11.2. <i>Mišljenje Venecijanske komisije o srpskom Zakonu o okupljanju građana</i>	118
11.3. <i>Izveštaj nadgledanja slobode mirnog okupljanja u izabranim državama članicama</i>	121
11.4. <i>Kompilacija mišljenja Venecijanske komisije o slobodi okupljanja, Evropska komisija za demokratiju putem prava (Venecijanska komisija)</i>	124
12. STUDIJA SLUČAJA: ZABRANA SVIH JAVNIH SKUPOVA 11. JULA 2015. U SVETLU OEBS/ODIHR STANDARDA	133
13. ZAKLJUČAK	141
14. EXTENSIVE SUMMARY IN ENGLISH: HARMONIZATION OF THE RIGHTS TO FREEDOM OF PUBLIC ASSEMBLY WITH THE RELEVANT STANDARDS OF THE OSCE	145
15. ANEKSI	185

Sadržaj

15.1. <i>Aneks 1</i>	185
– Reference	185
– Izveštaji nezavisnih tela	185
– Izveštaji nevladinih organizacija	190
– Međunarodni izvori	195
– Teorijski izvori	203
– Propisi i javne politike	206
– Mediji	210
15.2. <i>Aneks 2</i>	221
– Slučaj praktične primene Zakona o okupljanju građana u svetlu zahteva stavljenih pred organizatora jednog javnog skupa	221
15.3 <i>Aneks 3</i>	233
15.3.1. <i>Obraćanja Vladi Republike Srbije Specijalnog izvestioca UN za pravo na slobodu javnog okupljanja i udruživanja Ujedinjenih nacija 2011. i 2013. godine</i>	233
15.3.1.1. <i>2011</i>	233
15.3.1.2. <i>2013</i>	234
15.4. <i>Aneks 4</i>	236
15.4.1. <i>Iz recenzija</i>	236